

Ба 49 345

М ЧАРОТ
ЛАСНИНИ
ПОЭМА

ВЪДАМЪНЕ Ц В МАЛАДНЯКА
МѢНСК-1926

А.Т.

18

18

18

18

18

Галоўлітбел № 20713

у ліку 2.000 экз.

Менск, 2 друкарня БДВ № 4010

1920

ЛЕНІН

1920

25. 04. 2009

Было сонца
затуманена дымам...
На людзей
гарматы глядзелі
сьмерцю дзікай..

А мільёны нявольных
нястрымана
ішлі паміраць
паходам вялікім.

Было поле
крывёй завільгочана,
засеена
валавяным збожжам—
войстрым градам куляў...

О, зоры!
Што вы напрарочылі?..

Калі ўнімецца
сьмерці, разгульце?..

О, небал!
Ці хутка загасьне
узьяты
вайной непатрэбнай
вялікі пажар?

Ці хутка
дні хмурыя
зьменяцца яснымі?
А людзі
У новым паходзе—
за волю—
рашучае, скажуць:
—Даволі!

—Мы—
за новыя войны!
Ахвяр ня прыносім
больш
дарма!..

З паходу
у паход кліча
Скіфіі дзікай
новы прарок...
Хоча ён
зямлі аяскравіць аблічча,
што вякамі у змроку.

Цуцен кліч
па шырокаму сьвету...
Паўстаюць
за народамі народы...

Будзеш ты,
О, зямля, сагрэта
нябывалым агнём
паходу.

Маўчалі зоры...
Неба маўчала...
Ад зор і неба—
нямы адказ...

Чырвоным шляхам,
шляхам—узорным
Пашлі мільёны,
пашлі з няволі,—
агонь адплаты
у іх ня згас.

Зноў агнём
і паводкай крывавай
забушае прастор,
загудзе!..

Слава!
Прароку слава!
Што ў паходзе
з нявольнымі разам
ідзе!..

Н. Ф. САВЕЙКА

БЕЛАРУСЬ

НОУБІТКАВА-МІТРАПІЯ

Г. А. С. Н. С.

Ленін!
Ленін!
Ленін!
Фабрыка і завод
грукоча...
А вёска,
блакітная вёска
нічога ня хоча...
—Што нам вызваленне?!
Загнаць бы пана у дошку!
Зямлі і Волі!
А болей нічога!
Нічога болей!
—Бяз Леніна ні да парога...
Галосяць гудкі заводаў...

А поле,
наша курганнае поле,
калосьямі жыта заводзіць:
„Ад веку мы спалі“...

Спаліць!
Ўсё спаліць
Тысяча дзевяцьсот сямнаццаты год...
„Паўстане людзкі род!“..

I.

У вёсцы блакітнай,
Сярод васількоў-калосьсяў.
Жыве селянін Мікіта..
Лес за ваколіцай
Сумна галосіць..
Ад усходу да захаду сонца
Стогне Мікіта,
Мікіта галосіць,
Сіратаю ў поле пакінуты..
— Сыны на вайне..
Вайскамі поле здратована..
Ну, а мне?
Што рабіць мне?
Паны галаву скруціць гатовы нам..
«Вайна да пабеднага канца»..
На фронт коні і людзі..

А нам?
А нам што будзе?
Мусіць загінем..
Нічога нам не пакінулі..
Тра-та-та-тах!..
Бух! Бух!
.. айца
    і сына..
            святэго духа..
Можа сынкі забіты?..
тра-та-та-тах!..
Бух! Бух!
    Плача Мікіта,
    плача і слухае.

II.

Вечар...
Вечар асеньні хмуры...
Дожджык цалуе шыбы.
Вецер пяс-туруе.
— Каб жывыя-прышлі-бы.

Раптам—стукат у сенцах...
Увашоў паволі
і кажа:
— Тата! а, тата!
Толькі мяне захавала доля...
І павесіў партрэт на сьценцы.
Зажмураным вокам
партрэт аглядае хату...
Нібы-то злотная пража—
снуюцца і сьвецяць
з камінку

карчоў прамені...
У Мікіты—ўраз успамінак...
— Сыночак, скажы мне,
ці жывы ўсе дзеці,
што ў войска забралі у жніўні?.

— Загінулі двое.. там... далека...
А мяне прасьцярог—вось гэты...
Плечы яго не ў палетах..

Завуць яго Ленін!
Ён збавіў ад сьмерці...
Шануй яго, тата!.,
Насі, як і я
імя яго ў сэрцы!..

Зажмураным вокам
портрэт аглядае хату...
— Ты тут... тыя забіты... далёка...
Насіць яго імя ў сэрцы...
Мікіта тварам к сьценцы
стаў на калені
і шэпча:
— Ленін... Ленін...

III.

«Вайна да пабеднага канца»...
А з балькону Кшэсінскай палацу,
Дзе рабочых галодная раць,
нясуцца Леніна словы:
«Без вайны,
без вайны змагацца!
Хто за вайну—
— растраляць!...
Гэта першая пастанова...
Ваяваць мы іначай хочам!..
Таварышы рабочыя
і сяляне!
Мы разам паўстанем!..
Пойдзем фронтам,
фронтам адзіным!..
Ня траціць ні аднэй адзіны!»

Міколы іскрацца вочы,
Як толькі гляне
на балькон, на Леніна,
на фігуру гранітнага воску...
Ўспамінае загоны-паясы,
дзірван, каменьне,
балоты, лясы...
Ўспамінае родную вёску .
Панскі здзек і прыгоны...
Але сягоньня—
гэта толькі сон...
Сон аб акцябрскай славе...
Бы прышоў да бацькі ў госьці,
пад партрэтам на лаве
сьпіць ён...
Але ня сьпіцца яму чагосьці...

IV.

І тольки зірнула раница,
Мікола шынельку латае...
А Мікіта
з Ленінам раіцца,
пытае ня хітра,
як шчасьце здабыць
мужыку.

— Тата! а тата!
Вось табе сына рука:
заветы яго
калі выпаўнім—
будзе воля нам,
будзе зямліца!»
У Мікіты сьлёзы выплылі..
А Ленін здаволены
на Міколу глядзіцца...

Ў з закуранай
сялянскай хаты,
пад поглядам
са сьцяны портрэта,
Мікола сабраўся ў салдаты
у войска на пятае лета.

Цяпер хата ня плакала
комінам,
не расіліся сьлёзы са стрэх...
Сумна бацьку...
шкада як нікому,
што сынок—
гэтак мала пацешыў.
Эх, сыночку!
Пабыў толькі ночку,
толькі успомніў
памёршую маму...
расказаў сваю мне програму...
Як сьлед не спачыў—
і ў дарогу...
Хоцьбы тры дзянькі...

Слухае сын словы,
сам-жа ўжо гатовы...
У лапці абуў ён ногі...
аборы з пянькі...
Торбу закінуў на плечы...
— Пастой! заслано хіба печ,
каб шчасьце было ў падарожжы
— Ленін, Ленін памога!..
І Мікола схіліў калені...

Бляскам
цудоўным
сьвятасла

V.

Ня раз сумаваў па сыну Мікіта,
у госьці чакаў штодзянька...

— У засеку больш цяпер жыта,
бяды—няма, вось, сынка...

Ці хутка ўсёй калатніны
пазбудзецца зайздросны сьвет.

Зрабі так,

каб пачуць хоць пра сына!..

І Мікіта глядзеў на партрэт.

Ведаў бацька,

што сын куністы,

што Мікола у Леніна ўласці.

Не маліўся больш прад прачыстай,

каб сынку ў барацьбе не прапасці.

І назаўтра—

ну, проста цуда!

ад сына прынесена вестка:

«Тата!

на заводзе працую...

Шлем покланы—

я і нявестка».

✓ Палюбіў Мікіта Леніна,
палюбіў—

— ну проста да сьмерці...

І ў той дзень вясёла-вясеньні

✓ пакляўся яму толькі верыць.

І штодня—

ад працы хоць зморыцца,

у пасьцелі Мікіта разьдзеты,

ён бяз слоў,

✓ але горача моліцца

закурэламу дымам портрэту.

Б 49345

VI

Час мінуў...

✓ Сялянскія хаты
слова Ленін—зрабілі сьвятым,—
зналі ўсе—

Ён ня любіць багатых...

Ён за праўду,
за лёс беднаты.

А Мікіту нібы-то сьмешна,
і Мікіта быў вельмі рад,
што яму—

✓ | ён паверыў першым,
калі сына слаў у салдаты.

Калі ў армію
войск чырвоных
яго сын пашоў бяз прынук,
а цяпер—

недзе молотам звоніць...
Ёсьць нявестка,
унучка і ўнук.
І ня раз
на сходзе вясковым,
калі бедных зганялі сьвістам.
Мікіта сьмела браў слова
і гукаў:

— «Я і мой сын комуністы...
На бедных сьвіст гэты...
Таварышы!

Дзе ваша сумленьне?!

Багатыя сьвішчуць—

— ліхая прыкмета!

Таварышбі!

Рабіце, як кажа Ленін!»

А часам,

возьмуць падатак

з беднага—

і возьмуць лішні...

Ломяць рукі людзі,

галосяць і кажуць:

«Ўсявышні!»

А Мікіта прыдзе да хаты,

ноч усю спаць ня ляжа...

на Леніна гляне і скажа:

— Каб ведаў Ленін аб гэтым!

Ну, ня прыжджу хіба лета,—

урэз на машыну—

паеду ў Маскву я да сына...

Можа цябе там пабачу,—

табе раскажу усё чыста—

Я—як і ты, як і сын—комуністы!..

Глядзіць на партрэт і плача...

VII

Скажа хто—
на колькі часу
сьвет пазбыўся калатніны...
Толькі бач:
пажар той гасьне,
што зьнішчаў куткі краіны.

І ў блакітных вёсках—сёлах
новай вольнай Беларусі
селянін пяе вясёла:
«Не сагнуся, так як гнуўся...
і паноў зямлі абшары
сам сажну ў свае засекі...
Не затуляць краў наш хмары,
край, што вечна быў у зьдзеку!»
Але сягоньня
сяляне штось ня ў гуморы...

Вышлі ў поле на загоны,
з імі каморнік...
Пастанову зрабілі учора:
«Не патрэбны межы,
што хаваюць поле ў быльлі...
Няхай лепш разоры»...

— Нам казалі,
як у войску былі,
што ўлада панскай зямлі
прырэжа!..

— Сваёю ня ўсе здаволены!..

— Ці-ж можна—
шнуры у тры пядзі?!

— Чакалі!

— Чакаць даволі нам!

— Таварыш каморнік!

У пераглядзе
павінна быць наша заява!

— Не каморніцка справа,—

Я—толькі мераю...

— Пра зямлю пры цары пелі!

Дзе гэта відана?

— За рэвалюцыю і мы цярпелі—

Ці-ж нам ня крыўдна?!

— Таварышы!

Давайце хэўраю
да Леніна напішам ліст...

Ён адзін камуністы,
што спагадае аб нас

— Час ўжо!

час

беднаце даць надзелы!

Ня раз і ня два
сялянамі поле галазела...
Непакоіла вёску братва
— Даёш надзелы!
— Падзяліць трэба маёнткі,
каб пан і заалёку
ня мог такі
на іх вытрашчыць вока!
— Парэзаць усё на палеткі!
— Зьнішчыць маёнткі
бяз глуму!
А мы,
мы самі зробім
комуну...
— Ня мы—нашы дзеткі!

VIII

Спавіла вёску вечара ціша.
Замоўк і на вуліцы гоман...
Толькі гутарка хату калыша:

— Паслаць!

— Паслаць за Сьмонам!

І дзядуля старэнькі, сівы—
ён адзін між старых пісьменны—
у будыніну пчол гаманлівых,
апіраючысь кіем, сяменіць...

— Мы самі аб марнай долі
напішам да Леніна ў «ноце»...
І выводзіць дрыжача крамзолі...
Не даваць-жа пісаць блазноце!
А у сініх хмарах махоркі,
нібы зоры,
блішчаць іх вочы...

Што ў жыцці было ім горкім—
усё Леніну выкласці хочуць.
Ён паможа ў няшчасці—вераць,
ён звядзе з непарадкамі квіты...

Раптам—

рыпнулі дзверы
увайшоў вельмі хмурым Мікіта.
— Атрымаў ліст ад сына учора...
сам нічога... і дзеткі здаровы...
Піша ён... аб Леніне... хворы..
Пахіснулі сяляне галовы...

А пяро—
заскрыпела і змоўкла
на паўслове мужыцкай «ноты»...
Толькі месяц зірнуў пажоўклы
праз вакно
на сьлёзы бядноты...

— Што-ж рабіць?
— Пачакаем троху...
Даць спачынак здароўю параўка—
а Мікіта паедзе праз год...
На сёмуху...
Завязе ліст у самыя рукі...—

А ноч—
нібы плакала лесам...
Над вёскаю—
гром забражджаў
месяц хмарамі сінь занавесіў...
Закапалі сьлёзы дажджа...

IX

Прыходзіла за весткай вестка
пад стрэхі сялянскіх хат,
і кожнага сходу павестка
аб Леніне ставіць даклад.

— Ці дуж?
— Ці ня дужы?
— Ці ёсьць на паправу надзея?
А Мікіта —
праліў сьлёз лужу,
дзень і ноч на портрэт глядзеў.

І ня раз —
зажмуранае вока
у Мікіты ўздямала дух...
Ён тады —
ў задумёньні глыбокім
нібы Леніна словы слухаў.
Мікіту здавалася часта,

што портрэт—
на сьценцы гавора,
што папера—
словамі шастае,
як Мікіта кажа пра гора.
І ў адзін зімовы вечар
Мікіта глядзіць Леніну ў вочы...
А за вакном—
плача вецер
на камінку—
шугае корч...
Вясёласьць—
з вачэй нібы ўпала ўся
нібы дыхаць зрабілася трудна..
Мікіту—
ўсю ноч ня спалася—
ноч цягнулася вельмі марудна..
— Як пабачыць цябе хачу я,
не счакаю ніяк вясну...
Нешта сэрца ня добрае чуе,—
Мікіта сказаў і заснуў...
А ў вакно
глядзела раніца,
невясёлым глядзела тварам...
І сьняжынкі
чамусьці ня дражняцца,
Як мароз іх пужае ударам.

Х

Горад...
Заплаканы горад...
Сёння весткаю
вёску ня радуе...
У бязьмежныя далі-прасторы:
«Ленін памёр»—
нясе радыё.
Лясы, балоты і поле
заплакалі марш хаўтурны...
— Няма...
няма яго болей.
Плача народ пануры...
Плача і вёска, плача...
Сьнег нібы ў жоўтым пяску...
А Мікіта сон бачыць,
што едзе да сына—ў Маскву.

Толькі прыход суседа
ня даў больш аб сладачы сьніць...
— Мікіта... ты пэўне ня ведаў...
Ленін... сказаў... доўга жыць...

І глядзяць
на партрэт здалёку...
Мікіта ў сьлёзы ўміг...
А Ленін ~~з~~жмураным вокам
жывым пазірае на іх...
— Хай памёр..
але ў сэрцы нашу я
яго імя—ён будзе жывым...

Капля сьлёз на зрэбнай кашулі
здавалася капляй крыві...

І Мікіта з жалобаю ў сэрцы
ня зводзіў вачэй з партрэта...
— Ці-ж можа Ленін памерці?

Ня веру,
ня веру я ў гэта...
А партрэт, які быў
задумлены,
як раней ён—
і вока жмурыць...
Ніякай няма перамены
у вялікай магутнай натуры.

Ленін...
Ленін...
Ленін...
Галосяць заводы і фабрыкі...
І вёска..

блакітная вёска
таксама ў жалобных хварбах...

Дзе за сьлёзкаю сьлёзку...

Поле лясы і курганы
глядзяць сіратліва...

Чуецца толькі:
«сьмерць паганая!»

І зноў маўкліва.

Камяніцы гораду
і драўляныя хаты,
што аб Леніне пялі горда,
адчуваюць вялікую страту...

*Ручка
Полі
м. 59*

Боль адчуваюць
ўсе, як адзін,
хто жыў яго думамі.
Адвітаньне аддаём і мы...
Роўна на пяць хвілін
жыцьцё замірае..
У магілу
кладуць няўміручага Леніна.
Сіла пабядзіла сілу...
Гудкамі адходную граюць
таму,
хто прынёс вызваленьне...
Над магілай жалобны плякат.
Чытае пролетарыят:
«Выпаўнім заветы Леніна»

Студзень 1924 г.

f

ЦАНА 25 КАП.

В00000002485830

1964 г.

Бел. айдзель

1994 г.

